

Monstername Friezen aortaruptuur of maagruptuur

Wanneer uw paard plotseling overlijdt, bent u begrijpelijkerwijs geschokt en verdrietig. Als uw paard mogelijk aan een aortaruptuur of een maagruptuur gestorven is, kan een bloedmonster van uw dier bijdragen aan het onderzoek naar deze genetische aandoeningen. Veel eigenaren vinden het fijn om te weten dat hun geliefde dier in elk geval nog kan helpen bij het ontdekken en voorkomen van deze afschuwelijke ziekten in de toekomst. Dus hoewel het een beetje moeite kost, hopen wij dat u toch wilt overwegen om een monster aan te leveren.

In dit document leest u wat u moet doen en waar u aan moet denken.

Twee stappen

Om aan het wetenschappelijk onderzoek naar bindweefselaandoeningen mee te kunnen doen zijn twee dingen nodig:

- Uitsluitel over de doodsoorzaak
- Een bloedmonster

Stap 1: doodsoorzaak bepalen

Voordat het DNA van een paard in het onderzoek naar aortaruptuur of maagruptuur gebruikt kan worden, is het uiterst belangrijk om zeker te weten wat de doodsoorzaak is. Wanneer paarden met een andere doodsoorzaak in het onderzoek terecht komen, vervuult dat de data en maakt dat het lastiger om de genen die verantwoordelijk zijn voor deze aandoeningen te achterhalen.

De doodsoorzaak kan op twee manieren bepaald worden. Ten eerste met een autopsie, die door een patholoog wordt uitgevoerd. Dit gebeurt ofwel in Deventer bij GD, ofwel bij de Universiteitskliniek in Utrecht. Dit kan best een kostbare en logistiek ingewikkelde zaak zijn. Verderop leest u meer details.

De eenvoudigere manier om een doodsoorzaak te bepalen is een post-mortem onderzoek door uw eigen dierenarts. Als de doodsoorzaak anders is dan aortaruptuur of maagruptuur, is een dergelijk onderzoek vaak onvoldoende om te weten te komen wat er met uw dier gebeurd is. Maar als het een aortaruptuur of maagruptuur is geweest, kan de dierenarts dit vaak relatief gemakkelijk ontdekken. **Als de dierenarts niet zeker is van de doodsoorzaak kan het paard niet in het onderzoek betrokken worden en hoeft u dus geen bloedmonster in te sturen.**

Informatie voor post-mortem

Als de eigen dierenarts een post-mortem wil doen, dan is de volgende informatie belangrijk:

- Bij een darmruptuur is er vaak al langer dan 12 uur sprake van klachten.
- Bij een maagruptuur is er meestal minder dan 10 uur sprake van klachten, vaak is dit binnen één of enkele uren fataal.
- Hoewel een aortaruptuur bij Friezen niet per se acuut hoeft te zijn is de fatale afloop dat wel. Het paard valt echt van het ene op andere moment om. Wel kan het zijn dat het paard al enige tijd van te voren kortademig was.

Post-mortem onderzoek:

- Steek een injectienaald op het laagst mogelijke punt van de borstholte: als hier bloed en bloedklonters inzitten dan is er sprake geweest van aortaruptuur. De zware deeltjes van het bloed zakken naar beneden. Als u hoger prikt ziet u in geval van een aortaruptuur geelkleurig bloedserum. Gewoon weefselvocht is lichtroze. Uw dierenarts zou het verschil in principe moeten kunnen zien.

- Steek een injectienaald in de buik: als hiermee reflux (maagzuur) en kleine voedseldeeltjes naar buiten komen is er sprake geweest van een maagruptuur. Reflux ruikt zuur. Deze paarden zijn vaak ook enorm opgezwollen met veel vocht in de buikholte. NB: een darmruptuur ruikt anders en ziet er anders uit.

Alleen van paarden waarvan duidelijk is dat zij ofwel een aortaruptuur ofwel een maagruptuur hebben gehad kan een bloedmonster worden ingestuurd. Van paarden die door een andere oorzaak zijn overleden (inclusief darmruptuur) of waarbij het niet zeker is wat er gebeurd is, hoeft geen monster ingestuurd te worden.

Volledige Autopsie

Als u een volledige autopsie wilt laten doen dan kunt u deze aanvragen bij GD in Deventer. Zij kunnen het paard ophalen met hun ophaaldienst, dit moet echter wel vrij snel omdat het paard anders niet meer onderzocht kan worden. Mocht u paard op een kliniek overleden zijn, vraag het dan na bij uw kliniek.

Tarieven 2024:

Pathologisch onderzoek

ArtikelNr.	Productnaam	Doorlooptijd (werkdagen)	Eenheid	Tarief
10788	Ophalen sectiemateriaal anders dan basismonitoring		per stop	€ 167,10
10879	Ophalen sectiemateriaal buiten reguliere route		per stop	€ 539,85
10888	Sectie anders dan basismonitoring (incl. afvoeren kadaver). Hieronder vallen de secties voor paarden en gezelschapsdieren, zoals honden, katten, alpaca's en herten.		per dier	€ 439,80

Voor het ophalen van een paard gelden de eerste en derde rij in deze tabel, dat is samen 606,90 euro voor transport en sectie (autopsie).

Inzendformulieren en telefoonnummers vindt u hier:

<https://www.gddiergezondheid.nl/Producten-en-diensten/Pathologie/Ophaaldienst-sectiemateriaal>

Check bij het bellen met de ophaaldienst de tarieven en procedures, deze kunnen gewijzigd zijn ten opzichte van bovenstaande informatie!

Paarden kunnen na sectie worden doorgestuurd naar crematorium of naar de destructie.

NB: Eigenaren kunnen hun paard na sectie niet meer terugzien!

Wanneer u van te voren contact opneemt met de Fenway Foundation, dan dragen zij in veel gevallen financieel bij aan de autopsie (niet aan het transport), tot een maximum van 400 dollar = ongeveer 370 euro. Zie onderaan bij het paragraafje 'kosten'.

Alleen van paarden waarvan duidelijk is dat zij ofwel een aortaruptuur ofwel een maagruptuur hebben gehad kan een bloedmonster worden ingestuurd naar de Fenway Foundation. Dit gaat via Wageningen, de procedure vindt u hieronder beschreven. Van paarden die door een andere oorzaak zijn overleden (inclusief darmruptuur) of waarbij het niet zeker is wat er gebeurd is, hoeft geen monster ingestuurd te worden. Eventueel kunt u met Marije Steensma van het KFPS overleggen of zij haarmonsters en/of bloedmonsters wil ontvangen. Zij is via het KFPS kantoor te bereiken.

Stap 2: Monstername en inzenden

Nadat de doodsoorzaak maagruptuur of aortaruptuur is vastgesteld, kan uw Fries deelnemen aan het genetisch onderzoek dat in Kentucky gedaan wordt. Daarbij wordt gekeken naar de genen die bij deze aandoeningen horen. Hopelijk kan er zo ooit een test worden ontwikkeld. De bloedmonsters van uw overleden paard kunnen naar het laboratorium in Wageningen gestuurd worden. Daar wordt het DNA geïsoleerd en dat wordt vervolgens naar de VS verstuurd.

Afname bloed door dierenarts

Uw dierenarts moet bij het overleden paard bloed afnemen. De buizen waarmee gemonsterd moet worden zijn EDTA-buizen (vertel dit aan uw dierenarts). Er zijn twee 9ml EDTA bloedbuizen (paarse dop) met bloed nodig. Het is belangrijk om goed te mixen zodat er geen bloedklontering ontstaat.

Het monster kunt u direct versturen in een piepschuim box met koelelementen. Wanneer de buisjes niet direct verstuurd kunnen worden, dan is het van belang om de bloedmonsters in te vriezen (-20) en ze later te versturen in een piepschuim box met koelelementen. Verpak de buizen in papier of ander verpakkingsmateriaal om breken van het glas te voorkomen.

Moment van verzenden

Verstuur de bloedmonsters doordeweeks zodat ze direct in het lab aangenomen kunnen worden. In het weekend kunnen de monsters niet aangenomen worden. Wanneer op vrijdag, zaterdag of zondag bloedsamples worden genomen, bewaar deze dan over het weekend in de vriezer en verstuur ze maandag pas naar het lab.

Informeer altijd eerst via de mail (zie gegevens hieronder) of er iemand aanwezig is op het lab om de monsters te verwerken. Stuur ze pas op wanneer u bevestiging hebt van het lab. Tot die tijd kunt u de buisjes gewoon in de vriezer bewaren.

Het ingevroren bloedmonster moet gekoeld verstuurd worden, daarvoor zijn verschillende koeriers in Nederland beschikbaar. Het beste is om het monster op droogijs te vervoeren. Mocht u in de buurt van Wageningen wonen, dan kunt u het monster op afspraak ook zelf langsbrengen in een koelbox.

De bloedmonsters van paarden die overleden zijn aan aortaruptuur of maagruptuur mogen verstuurd worden naar:

Adresgegevens voor bloedmonsters

Bert Dibbits / Kimberley Laport
Wageningen University and Research
Animal Breeding and Genomics
Droevendaalsesteeg 1
6708 PB, Wageningen
The Netherlands
Phone: +31 317482445
Email: bert.dibbits@wur.nl

Naast het bloedmonster stuurt u een ingevuld 'research consent form' (zie hieronder) mee. Ook het rapport van autopsie of post-mortem moet opgestuurd worden. Deze bijlagen mogen ook per mail ingezonden worden.

Formulier voor toestemming onderzoek:

Research Consent Form

Breeding research at WUR
Wageningen University & Research

Purpose: Blood sample collection to be used for research purposes of Wageningen University & Research and KFPS

Horse's Registered Name:

Horse's Life Number:

Horse's Chip Number:

Owner's Name:

Address:

Phone:

Email:

I certify that I am the owner/agent of the above horse and that I voluntarily submit material from this animal. I hereby, give explicit and irrevocable permission to record the data emerging from the blood sample in the KFPS database and to use it in compliance with the statutory goal of the KFPS including (but not limited to) the use of said data for breeding, journalistic, historic, statistic, informational and scientific purposes. I understand that I shall have no claim to monetary compensation should use of this sample result in commercial testing applications. Confidentiality will be strictly maintained for all submitted samples.

Signature:

.....

Date:

.....

Vervolg en resultaat

Na ontvangst in Wageningen vindt DNA-analyse plaats. De gegevens daarvan gaan - samen met de informatie over de doodsoorzaak - naar de Universiteit van Kentucky waar de data geanalyseerd worden. **U krijgt geen nadere informatie over uw individuele paard en de gegevens worden anoniem verwerkt.**

Wel draagt uw paard bij aan het ontdekken van de genen die verantwoordelijk zijn voor aortaruptuur of maagruptuur. Dit kan er op termijn toe leiden dat een genetische test gemaakt kan worden, zodat deze aandoeningen uit het Friese ras gefokt kunnen worden. Uw bijdrage en moeite worden daarom bijzonder op prijs gesteld!

Teruggave van kosten

Indien gewenst kunt u een vergoeding voor de verzendkosten van het bloedmonster aanvragen bij de Fenway Foundation. Hiervoor kunt u contact opnemen met: angie@fenwayfoundation.com

Wanneer u een autopsie heeft laten doen – na overleg met de Fenway Foundation – dan kunt u hiervoor ook een deel van de kosten terugkrijgen. Dit zijn de kosten van de patholoog, niet van het transport, met een maximum van 400 US\$. Het formulier daarvoor vindt u hier: https://www.fenwayfoundation.com/files/ugd/588c21_7c4aeb33fb5c49bb92bcfc83ffb9a522.pdf